

om stednavnene, et utaknemmeligt arbejde at give populær form, ikke mindst når det skal ske på den beskedne plads, men for historikeren er det blevet en særdeles nyttig oversigt. Dr. Nørregård skriver om historiske tildragelser i Østjylland ned gennem tiderne og (dets værdi uomtalt) som i det foregående bind gælder det, at emneopstillingen virker lidt søgt, de mange krigsbegivenheder som udløbere af Danmarkshistorien er ikke nødvendige, de må omtales under de enkelte byer og egne, til gengæld kunne der have været sagt mere om de betydelige jyske strømninger i dansk politisk historie, i det hele taget er det politiske liv ganske overset. Efter kapitler om kirker (Jan Steenberg), herregårde (Hans Stiesdal), og byggeskik på landet (Peter Michelsen) skriver Jens Sølvsten et fortræffeligt afsnit om næringsliv og samfærdsel, som er præget af væsentligst at beskrive tilstande frem for udviklingslinier. Anders Bæksted skriver godt om åndslivet, måske vel litterært betragtet; dette afsnit slutter de større oversigter, hvorefter følger artikler om de enkelte byer og landkommuner. Det er som helhed gode artikler, levende og fængslende, for landkommunernes vedkommende dog mere i håndbogsform. Billedudvalget er fint, intet er tilsyneladende sparet her.

Vagn Dybdahl.

*Seksten Arhusrids. Tilegnet Svend Unmack Larsen. 361 s. (Universitetsforlaget i Århus, 1953).*

En kreds af Århusborgere har fået den gode ide at udsende et festskrift som lykønskning til borgmester Unmack Larsen på dennes 60 års fødselsdag. Den lange liste af gratulanter, der fylder de første sider, viser, hvor stort et antal, der har fundet ideen god; vi finder navne fra det ganske land. Morsomt er det endvidere at se, hvort stort et udsnit af befolkningen, der er repræsenteret. Og man forstår tilslutningen; ikke alene i Århus og Jylland, men selv øst for Valby bakke har man noteret den levende interesse for alle kulturlivets sider, som den Århus-borgmester nærer. Lykkelig den by, der besidder en sådan førsteborger.

Men hogen er mere end dette. Under redaktion af arkivar Vagn Dybdahl, rådmand Bernhardt Jensen og overbibliotekar Emanuel Sejr er udgivet en bog, der med sine forskellige afhandlinger gør status over, hvor vidt Århus i dag spænder på det videnskabelige og kulturelle felt. Følgende institutioner har direkte eller indirekte leveret stof til bogens afhandlinger: Århus teater, Forhistorisk museum, Århus kommunes biblioteker, den højere skole, Erhvervsarkivet, Ole Rømer observatoriet, Statsbiblioteket, Århus Universitet, Den gamle By og Naturhistorisk Museum.

En indgående anmeldelse af de forskellige afhandlinger vil føre for vidt og kan ikke foretages af en enkelt på grund af emnernes forskellige art.

Mon ikke borgmester Unmack Larsen først har studeret den arkæologiske afhandling, og mon det er et tilfælde, at denne går ud fra et par kyndige amatør-arkæologers udgravninger for et par menneskealder siden! Afhandlingen beskæftiger sig med en interessant gravtype fra den romerske jernalder. Museumsinspektør Harald Andersen redegør for beretningen om de gamle udgravninger og giver ved sammenligning med lignende gravtyper fra det nordiske kulturområde sammenholdt med skriftlige kilders vidnesbyrd et udmærket eksempel på, hvad den moderne arkæolog kan slutte sig til.

Personalhistorien er dyrket af flere af forfatterne. Nogle af disse afhandlinger som bibliotekar Bondes om sønderjyder i Århus, arkivar Lauridsens

om købmand Abraham Lewis, lektor Olesens om lektor Sveinbjørnsson, overbibliotekar Sejrs om digteren Sneedorff-Birch og bibliotekar Winkels om musikeren Allin beskæftiger sig med rent århusianske skikkelser, hvoraf flere vil være ganske ukendte udenfor Århus, arkivar Dybdahls afhandling om M. P. Bruun går ud over det rent århusianske og skildrer en type fra nationalliberalismens dage, således at det specielt århusianske træder i baggrunden. Men om alle disse biografiske afhandlinger gælder det, at personerne får forskellige tidsbilleder til at træde frem, fra købmænd og håndværkere fra det 17. årh. til Katedralskolen omkring 1900, fra digterens og musikerens verden, fyldt med skuffelser, til købmandens ligeså usikre tilværelse.

Lektor Clausen illustrerer meget anskueligt, hvilket væld af oplysninger en historiker kan få ud af et dokument på 19 linier, et bytingsvidne fra 1507.

Som gammel århusianer nikker man genkendende til mange ord og udtryk, som bibliotekar Niels Åge Nielsen gør rede for i sin afhandling. Hvor mærkeligt at se på tryk de ord, man som dreng med så stor påpasselighed holdt væk fra de voksnes hørevidde!

Også å måtte naturligtvis med. Professor Skautrup, bogstavets ihærdige forkæmper, gør rede for, hvorledes det ikke er en pludselig opstået stemning, der har skylden for bogstavets indførelse. Det har en historie, der går helt tilbage til ca. 1500, så det turde være på tide, at det bliver lyst i kuld og køn.

Museumsdirektør Søgaard finder stof i den uudtømmelige samling, der hedder Den gamle By, og fortæller om urmageriet i Århus, en udvikling fra det 18. årh. til i dag, mens lektor Albeck holder sig til de sidste 50 år i sin afhandling om den jyske opera; selv denne, et af de sidste skud på den århusianske kultur, har altså en forhistorie. Det synes dog, som om der ikke rigtig er mulighed for sammenligning nu og da. Bibliotekar Elkjær gør, synes det, på overbevisende måde opmærksom på, hvorledes et portræt på Århus museum har haft fejl benævnelse som et portræt af »etatsråd Ingerslev«, mens det må være møller Weiss.

Også lidt kommunalpolitik må der være, når det er en borgmester, man hylder, og arkivassistent A. Jørgensen skriver om socialdemokraternes lønpolitik i de bevægede år, da de var ved at vinde majoriteten i byrådet.

Naturfagene er repræsenteret ved to artikler. Observator Axel V. Nielsen fortæller om det berømte bysbarn Ole Rømer, og museumsdirektør Thamdrup om ændringer i den jyske natur i de sidste 50 år. Den første er noget vanskeligt at forstå for ikke fagfolk, den sidste ifølge emnets karakter mere fattelig.

Som helhed er det en bog, man har haft gode timer med, vel først og fremmest fordi man er århusianer, men også andre vil kunne læse den med udbytte.

J. Holst-Jensen.

*Anders Sparre: Christiern II i samtidens billedkunst. 72 s., 24 plancher. (H. Matzens Clicheanstalt, 1953).*

Bogen er udsendt i anledning af en mærkedag i A/S H. Matzens Clicheanstalts historie og er i sig selv et vidnesbyrd om firmaets betydelige formåen inden for faget; det er de ti tekstbilleder og de 24 plancher, der bærer bogen. Billederne, gengivelser af stik, malerier og skulpturer, er en overordentlig rig samling, hvori — blandt meget middelmådigt, men kulturhistorisk værdifuldt — er repræsenteret det bedste inden for tidens portrætkunst. Hvert billede giver næsten et nyt indtryk af kongens ejendommelige sjæleliv, og den ledsagende tekst rummer udmærkede og præcise fortolkninger af billederne. Foruden